

Otvorené oči a rozpálené srdcia emauzských učeníkov (Lk 24,13-35)

Úvod: Všetci vnímame a čelíme tomu, že kresťanstvo hľadá cestu, ktorá by ju vyviedla z jeho doterajších inštitucionálnych i mentálnych hraníc, pomohla mu prekonať nostalgiu po jeho predmodernej podobe a jeho novovekú formu, kde je kresťanstvo len jeden z mnohých svetonázorov. Ako spoločenstvo musíme byť schopné nanovo a hlbšie porozumieť vlastným zdrojom a aktuálnym problémom doby. Cirkev a jej viera je kresťanská, nakoľko je veľkonočná: umiera a vstáva z mŕtvych. Učeníci na ceste do Emauz, ktorý sa nazdávali, že ich Boh na Veľký piatok opustil, sa z krízy viery dostávajú na tretí deň na spoločnej ceste s nespoznatým Ježišom k rozpáleným srdciam a zakusujú svetlo veľkonočného rána cez premenu svojej viery. Toto veľkonočné rozprávanie vzbudzuje oddávna sympatie a úžas.

Kontext: Udalosť na spôsob epifánie (v zázraku samotnom sa odhaľuje identita samotného divotvorcu) sa odohráva po zmŕtvychvstaní Ježiša a zapadá do gradujúcej dynamiky 24. kap. o tom, ako dramaticky sa rodí viera v zmŕtvychvstanie a ako je možné osláveného Ježiša spoznať. Príbeh podáva dynamický prerod učeníkov zásluhou Krista. Príbeh vrhá svetlo na cestu sklúčených učeníkov z Jeruzalema a po spoznaní Pána, opisuje ich nočný návrat z Emáuz do jeruzalemského Večeradla, ktoré napoludnie opustili. Príbeh je majstrovským rozprávaním brilantného rozprávača Lukáša, má dynamický rozmer putovania a statický moment stolovania. Ježiš je aj po zmŕtvychvstaní na cestách ako počas verejného pôsobenia, keď často putoval po cestách a je za stolom ako predtým, keď si rád sadal za stôl najmä s ľuďmi na okraji spoločnosti. Príbeh rozpráva o postupnom zjavovaní Krista a má povahu epifanického zázraku, kde zázračné konanie Ježiša odhalí jeho vlastnú identitu, ako pri krste v Jordáne alebo pri premenení na vrchu. Stať zapadá do gradujúcej dynamiky prítomnosti Ježiša a jeho spoznávania učeníkmi v 24. kapitole:

- a) Začiatok kapitoly opisuje v stati Lk 24,1-12 prázdny Ježišov hrob z dôvodu zmŕtvychvstania, pričom dvaja mladíci ohlasujú ženám zvesť, že žije. Žije, ale nie je prítomný.
- b) V Lk 24,13-35 je Ježiš už prítomný, ale kráča s dvomi učeníkmi ako cudzinec. Na konci cesty sa v Emauzách za stolom dáva spoznať.
- c) Záverečná stať v Lk 24,36-49 sa udeje vo večeradle, kde vstúpi medzi združených učeníkov a aktívne sa im dáva poznať cez svoje rany a jedenie ryby. Ježiš aj vo večeradle otvára učeníkom Písma, ako tomu bolo na ceste do Emauz, no navyše im prisľúbi dar Ducha.
- d) Napokon v stati Lk 24,50-53 je s učeníkmi na ceste do Betánie, na ktorej ich žehná a definitívne sa im vzdiali z očí a zostáva neviditeľným. Učeníci z Olivovej hory sa vrátia do Jeruzalema ako emauzskí učenici a v chráme oslavujú Boha.

Stať Lk 24,13-35 je poznačená Lukášovým literárno-teologickým spracovaním osoby Ježiša Krista cez tému cesty (už pred narodením putoval dva-krát do Judska, potom ako dvanásťročný; v Lk 9,51 započal veľkú cestu do Jeruzalema) a cez tému stolovania (rozpracovaného v mnohých statiach najmä v Lk 9,51–19,28). V samotnej stati sa cez reč učeníkov rekapituluje celé evanjelium o Ježišovi (jeho verejný život vo v. 19 – *prorok mocný v čine i reči* [porov. Lk 4–19]¹ vo v. 20 udalosti posledného týždňa [porov. Lk 22–23], a najpodrobnejšie je opísané vo v. 21-24 ráno prvého dňa [porov. Lk 24,1-12]).

Štruktúra perikopy

Stať Lk 24,13-35 sa dá tematicky rozdeliť na tri časti: *na ceste* (v. 13-27), *v dedine* (v. 28-32) a *v Jeruzaleme* (v. 33-35). Z hľadiska pozície opakovaných slov a motívov má **koncentrickú (sústrednú) štruktúru** okolo zásadných slov: **on žije** (viď schému nižšie). Ženy plné strachu sú spomenuté v Lk 24,5 a vo v. 7 bolo ohlásené, že *Syna človeka musia vydať do rúk hriešnych ľudí a ukrižovať, ale on tretieho dňa vstane z mŕtvych*. Tieto nepochopené slová o vzkriesení sa postupne vyjasňujú v Lk 24, pričom v. 23b je v koncentrickej schéme jej stredom. Od v. 23 sa sklamaná nádej učeníkov na ceste do Emáuz začne upriamovať cez Ježiša opäť na Jeruzalem. Skutočný návrat do mesta je až na konci vo v. 33. Emauzskí učenici sa vracajú do Jeruzalema, učenici vo večeradle sú plní strachu ako ženy na začiatku vo v. 5. Učeníci sú plní strachu pred židmi a Ježiš im hovorí slová vo v. 38: *Čo sa*

¹ Lukáš Ježiša často prezentoval ako proroka (4,24: *Ani jeden prorok nie je vzácny vo svojej vlasti*“; 7,16: *hovorili: „Veľký prorok povstal medzi nami...“*; 7,39: *„Keby tento bol prorokom, vedel by, kto a aká je to žena, čo sa ho dotýka, že je to hriešnica“*; 13,33: *lebo nie je možné, aby prorok zahynul mimo Jeruzalema*).

ľakáte a prečo vám srdcia zachvacujú také myšlienky? podobné slovám anjelov ženám vo v. 5-6: *Prečo hľadáte živého medzi mŕtvymi? Niet ho tu. Vstal z mŕtvych.* V Lk 24,46 zaznie: *Mesiáš bude trpieť a tretieho dňa vstane z mŕtvych.* Lukáš organizuje state v kap. 24 okolo tohto dramatického procesu viery v zmŕtvychvstanie. Je to typický postup Lukáša. Práve emauzskí učeníci jasne oznámia komunite, že Ježiš skutočne žije po tom, čo sa vrátili do Jeruzalema.

Koncentrická štruktúra Lk 24,13-35 (na základe zrkadlovito usporiadaného výskytu tém a motívov)

- A ¹³ V ten deň **išli** dvaja z nich do dediny zvanej Emauzy, ktorá bola **od Jeruzalema** vzdialená 60 stádií
- B ¹⁴ a **zhovárali sa navzájom** o všetkom, čo sa prihodilo.
- C ¹⁵ Ako sa tak zhovárali a spoločne uvažovali, **priblížil sa k nim sám Ježiš a išiel s nimi.**
- D ¹⁶ Ich **oči boli zastreté, aby ho nepoznali.**
- E ¹⁷ I spýtal sa ich: „O čom sa to cestou zhovárate?“ **Zastavili sa zronení**
- F ¹⁸ a jeden z nich menom Kleopas, mu povedal: „**Ty si vari jediný cudzinec v Jeruzaleme, ktorý nevie, čo sa tam stalo v týchto dňoch?**“ ¹⁹ On im povedal: „**A čo?**“
- G Oni mu vraveli: „**No s Ježišom Nazaretským,**
- H ktorý bol **prorokom**, mocným v čine i v reči pred Bohom aj pred všetkým ľudom;
- I ²⁰ ako ho veľkňazi a naši poprední muži dali **odsúdiť na smrť a ukrižovali.**
- L ²¹ **A my sme dúfali,** že on vykúpi Izrael. Ale dnes je už tretí deň, ako sa to všetko stalo.
- M ²² **Niektoré ženy** z našich nás aj naľakali. Pred svitaním boli pri **hrobe,**
- ²³ a keď **nenašli** jeho telo, prišli a tvrdili, že sa mali **videnie** anjelov
- N a hovorili, že **ON ŽIJE.**
- M' ²⁴ **Niektorí z našich** odišli k **hrobu** a **našli** všetko tak, ako vraveli ženy, ale **jeho nevideli.**“
- L' ²⁵ On im povedal: „**Vy nechápaví a ťarbaví srdcom** uverit' všetko, čo hovorili proroci!
- I' ²⁶ Či nemal Mesiáš **toto všetko vytrpieť,** a tak vojsť do svojej slávy?“
- H' ²⁷ A počnúc od Mojžiša a všetkých **Prorokov,**
- G' vykladal im, čo sa **naňho** v celom Písme vzťahovalo.
- F' ²⁸ Tak sa priblížili k dedine, do ktorej šli, **a on sa tváril, že ide ďalej.**
- E' ²⁹ Ale oni naň naliehali: „Zostaň s nami, lebo **sa zvečerieva a deň sa už schýlil!**“ Vošiel teda a zostal s nimi.
- D' ³⁰ A keď sedel s nimi pri stole, vzal chlieb a dobrorečil, lámal ho a podával im ho.
- ³¹ Vtom sa **im otvorili oči a spoznali ho.**
- C' Ale on im **zmizol.**
- B' ³² Tu si **povedali jeden druhému:** „Či nám nehoरेlo srdce, keď sa s nami cestou rozprával a vysvetľoval nám Písma?“
- A' ³³ A ešte v tú hodinu vstali a **vrátili sa do Jeruzalema.** Tam našli zhromaždených Jedenástich a iných s nimi ³⁴ a tí im povedali: „Pán naozaj vstal z mŕtvych a zjavil sa Šimonovi.“ ³⁵ Aj oni porozprávali, čo sa im stalo cestou a ako ho spoznali pri lámaní chleba.

Komentár

V úvode state vo v. 13-15 sú údaje o mieste, osobách a okolnostiach. Okrem toho, že nevieme s istotou, kde presne ležali Emauzy vzdialené asi 11 km od Jeruzalema (kandidátmi sú až štyri lokality *el-Qubeibe*, *Amwās*, *Abu Goš*, *Latrun*),² nepoznáme ani identitu druhého pútnika. Cirkevní otcovia uvažovali o sv. Petrovi, iní zasa o žene Kleopasa s menom Mária.

² **Emauzy.** Dnes s istotou nevieme, kde sa presne lokalizovali; identifikované boli až štyri lokality s menom Emauzy v blízkosti Jeruzalema. Podľa niektorých rukopisov Lk evanjelia sú Emauzy vzdialené 60 stádií od Jeruzalema (60 x 184m je teda cca 11 km od mesta). Táto neistota je spôsobená dvomi variantmi vzdialenosti v Lk 24,13 v gréckych rukopisoch NZ: 60 a 160 stádií. Existuje ešte jeden textový variant 7 stádií v starobyľom lat. preklade *Itala*. Podľa toho sú dvaja hlavní kandidáti pre Emauzy: a) *Amwās* - „makabejské“ Emauzy (spomínajú sa v 1 Mach 3,40), označené neskôr ako byzantské *Nikopolis* a podľa stredovekého hradu templárov ako *Latrun*. Sú 160 stádií na západ od Jeruzalema na ceste do Tel Avivu: Táto vzdialenosť 160 stádií má tradíciu v cézarejskej rodine rukopisov - v Sinajskom kódexe S (IV. stor.) a v kódexe Θ (IX. stor.) a v spisoch Origena a sv. Hieronyma a historikov Euzébia a Sozomena. Takto by však učeníci za pol dňa prešli 60 km pešo (30 do Emaúz a 30 späť do Jeruzalema), čo je dosť nepravdepodobné, aj keď nie nemožné. b) dnes sa skôr všeobecne prijíma téza „františkánskych“ Emauz, vzdialených 60 stádií SZ od Jeruzalema. Je to malá obec *el-Qubeibe* („kupolka“). Variant 60 stádií je totiž najpravdepodobnejší pre textovú kritiku novozákonných spisov; variant sa nachádza v Bodmerovom papyre p⁷⁵ (III. stor.) a vo veľmi dôležitých kódexoch: Alexandrijský (A-V. stor.), Vatikánsky (B-IV.), Bézov (D - V. stor.), L, W atď. Do úvahy identifikácie Emaúz pristupujú aj dve menej isté lokality: *Abu Goš*, „križiacke“

Práve meno učeníka Κλεοπάς Kleopas (v. 18), je dokladom historicity osoby a udalosti. Podľa všetkého bol Kleopas bol Ježišovým *učenikom*.³ Oba učeníci boli asi z okruhu sedemdesiatich dvoch učeníkov Ježiša, ktorých si vyvolil, aby ich po dvoch poslal kázať na miesta, kam sa chystal ísť (porov. Lk 10,1). Meno jedného je skratkou mena Kleopatros „vznešený otec“, ktoré je veľmi blízke známejšiemu gr. menu Kleopatra. V Jánovom evanjeliu 19,25 sa spomína Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ dosl. Mária, tá od Klópasa. Slovenské preklady obe mužské mená v Lk a Jn stotožňujú na Kleopasa či Kleofáša. Zjavne šlo o dvoch odlišných mužov. Učeníci sa cestou *zhovárali* (gr. *hómilun* od *homileo* = pojednávam, diskutujem). Do rozhovoru sa pripojí Ježiš ako zvedavý pútnik. Lk až trikrát, vo v. 14.15 a 17 zdôrazní ich dialóg, ktorého obsah odkryje otázka Ježiša vo v. 17: dosl. *aké sú to veci, o ktorých sa idúcky zhovárate medzi sebou*. Vo v. 15 sa pridá k učeníkom sám Ježiš a išiel s nimi. Preberá ich chôdzu, on Boh, ktorý ide krokom človeka, aby potom priviedol človeka ku kráčaniu Božím krokom.

Skutočný problém učeníkov, ktorý sa v príbehu rieši, je spomenutý vo v. 16: *Ich oči boli zastreté, aby ho nepoznali*. Doslovný preklad v pasíve *ich oči boli držané* naznačuje zamlčaný podmet, teda oči učeníkov čosi prekážalo v spoznaní Ježiša, ako sa to bežne stávalo aj iným ľuďom, keď stretli Vzkrieseného a nepoznali ho. Nie je vylúčené, že pasív slovesa naznačuje, že Boh sám nedovolil, aby učeníci Ježiša hneď spoznali. Nie je to iba ich fyzické videnie, ale je blokované ich vnútorné videnie. Vo chvíli, keď smrť a pochovanie Ježiša zahabili videnie učeníkov, keď už nebolo nádeje a východiska, sa na ceste objaví Nieкто. Živý Kristus ide po ceste. Kráča, pýta sa a predstiera, že nevie o kom sa to cestou zhovávajú. Človeka sprevádza a vedie v poznaní. Jeho jednoslovná otázka vo v. 19 dosl.: *aké (veci)?* gr. *poiá* (Ποῖα) je po pripojení sa k učeníkom na ceste, druhý krok proaktívneho Ježiša. Tak ich núti hovoriť (v. 19-24) a oni odhalia svoje predstavy o Ježišovi ale aj neprimerané túžby (v. 21: *my sme dúfali, že vykúpi Izrael*). Dielo spásy očakávali v kategóriách moci. Ukrižovaný na kríži a pochovaný Mesiáš bol pre nich neprijateľný, pretože očakávali politické vykúpenie Izraela. Ich viera prežíva krízu a znechutenie z kríža. Oplakávajú priateľa na pozadí sklamanej nádeje. Verš 23 vedie tému rozhovoru na tretí rozhodujúci deň od smrti Ježiša, kedy sa všetko rozhodne: *Ale dnes je už tretí deň ako sa to všetko stalo. Niektoré ženy nás naľakali*. I v tomto smere je to zlomená nádej a hovoria: *Niektorí z našich odišli k hrobu a našli to tak, ako vraveli ženy*. Potvrdí sa to, čo vraveli ženy a nikto ho nevidel. Ježiš nie je prítomný a neukázal sa ako živý.

Tretím krokom na ceste je Ježišov vstup do rozhovoru. Má dve úrovne: výchovnú a poučnú. Karhavo učeníkom najskôr vyčíta: „*Vy nechápaví a ťarbaví srdcom uveriť všetko, čo hovorili proroci! Či nemal Mesiáš toto všetko vytrpieť, a tak vojsť do svojej slávy?*“ (v. 25-26) Sú dosl. *nerozumní* (gr. *anoétoi* ako Gal 3,1.3) a *ťarbaví* dosl. *pomalí*, čiže *leniví* srdcom uveriť v to, čo hovorili proroci o smrti a zmŕtvychvstaní (porov. Iz 53; Oz 6,1-3; Jon 2). Keby im uverili, mali by adekvátnu predstavu o Mesiášovi, že jeho cesta do slávy ide cez kríž, ako to trikrát učeníkom predpovedal (Lk 9,22.44; 18,31-33). Oni však mali politické očakávanie ohľadom Mesiáša, ktoré prežívalo aj po vzkriesení (Sk 1,6 *A zhromaždení sa ho pýtali: „Pane, už v tomto čase obnovíš kráľovstvo Izraela?“*).

Vo v. 27 si Ježiš ako cudzinec prevezme slovo a trpezlivo im začne vykladať Písmo: *Počnúc od Mojžiša a všetkých Prorokov, vykladal im, čo sa naňho v celom Písme vzťahovalo*. Nepoznanie Písma je skutočne nepoznaním Krista. Sloveso v gr. *διερμύνευσεν* (*dierméneusen* z *dierméneo* – *vysvetľujem, vykladám, prekladám*) naznačuje potrebu výkladu textov, podobne ako v Sk 8,30-31 medzi Filipom a eunuchom zaznie rozhovor: „*A aj rozumieš, čo čítaš?*“ *On odvetil: „Ako by som mohol, keď mi to nik nevysvetlí?“* Posolstvo o Mesiášovi sa nachádza v prorockých ale aj v predobrazoch v židovských Písmach delených už za čias Ježiša na dve, resp. tri časti (v. 27 *Mojžiš a Proroci*; v. 44 *Mojžišovom zákone, u Prorokov a v Žalmoch*). Cez ne mohli už učeníci rozpoznáť utrpenie a víťazstvo Ježiša, preto im Ježiš

Emauz v arabskej dedine vzdialenej 75 stádií od Jeruzalema, ktorá leží na území biblického *Kirjat Je'arim* („mesto lesov“ porov. Joz 9,17; 1 Sam 6,10-21; 7,1; 2 Sam 6,1, čo je miesto spojené s archou zmluvy). Križiaci lokalizovali toto miesto v XII. stor. kvôli blízkosti Jeruzalema a kvôli prameňu, ktorý pomenovali ako *Emauzský prameň*, nad ktorým vybudovali kryptu a kostol okolo r. 1125. Táto lokalita je najmenej pravdepodobná zo všetkých uvedených. Zaujímavá je hypotéza o už neexistujúcej arabskej dedine *Kirbet el-Mizzeh* v blízkosti biblickej lokality *Moca*^h (Joz 18,26 v kat. preklade Amosa), ktorú Jozef Flávius (*Židovská vojna* VII,6), v čase kedy píše evanjelium aj Lukáš, identifikuje ako *Ammaus*, to bola kolónia pre vojenských veteránov (*colonia veteranorum*) Titovej armády (po r. 70 po Kr.). Flávius udáva jej vzdialenosť 30 stádií, no Lukáš mohol uviesť číslo na základe spočítania vzdialeností ciest tam a späť, čiže 60 stádií.

³ V tradícii mal Kleopas a Mária štyroch: Jakub mladší, prvý biskup v Jeruzaleme, Jozef (Barsabáš či Justus v Sk 1,23), Júda Tadeáš, Šimon a bol jedným zo 72 učeníkov (porov. Lk 10,1). A práve tento mal ísť so svojim otcom na ceste do Emauz. Podľa tradície bol Kleopas ukameňovaný kvôli viere v Ježiša.

sám vysvetlí tie predpovede Mojžiša a Prorokov, ktoré sa vzťahujú na neho.⁴ Písmo je kľúčom k pochopeniu udalostí: Nový zákon sa má čítať vo svetle Starého. Nepoznanie Písem je skutočne nepoznaním Krista. Platí to aj pre nás, ktorí žijeme v čase jeho neprítomnosti. V Písme nachádzame nádej a tiež svetlo pre pochopenie nových udalostí. Cudziniec doviedol učeníkov k novému poznaniu, ktoré im rozpálilo srdce, keď im vysvetľoval Písma. Určité poznanie nastáva cez Písma. Celý Starý zákon kulminuje v Kristovi. Každé vysvetľovanie Písma, ktoré nezvažuje Krista, akoby zostáva iba na zvuku slov, ktoré zostanú záhadnými.

Vo v. 28-32 je zmena perspektívy. Pred dedinou sa cudziniec správa tak, akoby chcel ísť ďalej. Druhé predstieranie Ježiša ako v prípade otázky o tom, aké veci sa udiali v meste, teraz podnecuje učeníkov k prosbe s akoby liturgickým nádychom: *Zostaň s nami, lebo sa zvečierieva a deň sa už schýľil* (v. 29). Ježiš rád vyhovie ich prosbe. V dvoch veršoch 29-30 sa tromi obmenami zdôrazní idea: „byť spolu“ (*Zostaň s nami... zostal s nimi... keď sedel s nimi*), podobne ako vyššie vo v. 15-17 to bolo trojité *zhovárať sa*. To čo teraz úplne zmení veci je spoločenstvo života; jeho výrazom je hostina s Ježišom, označované typicky Lukášom ako *lámanie chleba* (v. 35). Pri tomto stolovaní Ježiš urobil štyri gestá: *vzal chlieb a dobrorečil, lámal ho a podával im ho* v. 30), ktoré robil aj pri zázraku rozmnoženia chleba, ale i pri Poslednej večeri. Ironiou je, že keď Ježiša konečne spoznali, keď sa im konečne *otvorili oči*, stráca sa im z dohľadu.⁵ Zostane len Písmo a lámanie chleba, ktoré odkazuje na Eucharistiu uskutočnenú vo večeradle. Ježiš je prítomný, ale zostáva neviditeľný. Učeníci premýšľajú nad udalosťou, už cesto im horelo srdce z rozhovoru s Kristom a jeho podania Písma, preto sa vo v. 33-35 vrátia k prameňu, do spoločenstva Vzkrieseného v Jeruzaleme. Tam sa stávajú svedkami zmŕtvychvstania Ježiša a nájdu tam zmysel bytia spolu s ním a s inými. Ježiš zmizol na čas, aby sa opäť zjavil v spoločenstve a zjednotenej komunite učeníkov. Učeníci sa vrátili sa odkiaľ vyšli, na miesto už typicky eucharistické, kde sa podelia o slovo a o spoznanie Ježiša v lámaní chleba. Zároveň sú svedkami toho čo už aj iní spoznávajú, že Ježiš žije: *Pán naozaj vstal z mŕtvych* (gr. *ontós égerthé ho kyrios*) a *zjavil sa Šimonovi*. Toto je pôvodná formulácia vyznania viery prvých komunít. Stopu o zjavení Petrov nájdeme tiež v najstaršom zázname o vzkriesení Ježiša od sv. Pavla cca z roku 55 v 1 Kor 15,4-5 (*tretieho dňa vzkriesený podľa Písem ... sa zjavil Kéfasovi a potom Dvanástim*). Peter, vodca Cirkvi je svedkom Ježišovho vzkriesenia, ktoré Cirkev ohlasuje. Medzi zjednotených učeníkov vojde opäť živý Kristus, ktorý nesie na oslávenom tele rany umučenia a sadá za stôl, aby jedením ryby presvedčil učeníkov, že nie je nejakým preludom.

Aktualizácia vo svetle synody

Emauzskí učeníci sa nazdávali, že ich Boh na Veľký piatok opustil, ale z krízy viery precitli na tretí deň na spoločnej ceste s neznámym pútnikom, ktorý ich pokarhal, ale aj rozpálil ich srdcia slovom Písem. Zakúsili svetlo veľkonočného rána v premene svojej viery na ceste. Cirkev a jej viera je natoľko kresťanskou, nakoľko je veľkonočnou; keď precitá a vstáva z mŕtvych. Je pozoruhodné ako text o emauzských učeníkoch konvenuje s desiatimi témami synody na konzultáciu. Niektoré témy viac menej súvisia s príbehom: 1) **druhovia na ceste**; 2) **počúvať**; 3) **vziať si slovo**; 4) **sláviť**; 5) **mať spoluzodpovednosť za misiu**; 6) **viest dialóg v Cirkvi a spoločnosti**; 7) **viest dialóg s inými kresťanskými denomináciami**; 8) **autorita Cirkvi a spoluúčasť veriacich**; 9) **rozlišovať a rozhodovať** a 10) **formovať sa v synodalite**, t. j. v spoločnom kráčaní.

Rozprávanie o dvoch emauzských učeníkoch na ceste začína témou krízy. Spôsobil ju škandál kríža; tak môžeme nazvať prvú časť tohto rozprávania v. 13-24. Kríza sa rieši na veľkonočný deň a na ceste, kde Ježišovo rozprávanie o zmŕtvychvstaní vo svetle Písma dáva novú nádej. Od verša 25 sa mení perspektíva a nastáva niečo nové, keď Ježiš prevzal slovo a začal vykladaním Slova v Písmach. Druhá

⁴ Lukáš je *teológom histórie spásy*. Dejiny delí na čas pred Ježišom, čas Ježiša (pozemský život) a Ducha Svätého, ktorý nastáva s Cirkvou. Kristus je veľkým zlomom v dejinách.

⁵ Tu nastal tzv. bod obratu, resp. klimax. Celý príbeh sa dá analyzovať aj cez naratívnu analýzu a jej fázy, ktorá je načrtnutá v Aristotelovom diele *Ars poetica* o dráme: **expozícia** (v. 13-15) podáva základné informácie o osobách, okolnostiach, mieste a čase. **Počiatok akcie** je miesto, kde sa prvý krát spomenie problém, ktorý sa bude v príbehu riešiť, vo v. 16 sú to *zastreté oči učeníkov*. V príbehu od v. 17 do v. 30 prebieha **zápletká** (s etapami a stupňujúcimi pokusmi sa rieši problém z v. 16). **Bod obratu, klimax** je moment vo v. 31, keď dej nabera opačný chod; klimax je vrchol deja, po ktorom nasleduje zostupovanie (upadanie) deja. V klimaxe nastala *peripetia* – prechod od horšieho k lepšiemu alebo opačne a *anagnorisis* – prechod od nevedomosti k poznaniu (*učeníci zrazu spoznali Ježiša*). **Rozuzlenie** je v podstate záver príbehu a je vo v. 32-35.

časť vo vv. 25 –27 by sa mohla nazvať: *nepoznanie Písma je nepoznanie Krista*; on všetkých prorokov a Mojžiša vzťahuje na seba. Nakoniec ho rozpoznajú pri liturgickom úkone, čiže v **slávení** lámania chleba verše 28 – 32, tretia časť; a v poslednej štvrti časti vo v. 33-35 sa dvaja stávajú **svedkami** zmŕtvychvstania Ježiša v prostredí **autority Cirkvi**.

Príbeh znázorňuje učeníkov a Ježiša **na ceste v pohybe**, pretože ohlasovanie zmŕtvychvstaleho Krista nerobia unavení či leniví učenici, ale dynamickí muži a ženy ochotní nachádzať nové spôsoby, ako konať a hovoriť, aby sa Sväté písmo mohlo stať živým sprievodcom života Cirkvi a ľudu, ktoré umožní aj nočný **návrat** do stredu spoločenstva.

Zároveň, keď sú učenici pri svojej domovine, ono zrazu zastavia Ježiša, ktorý sa tvári, že kráča ďalej. Zaznie naliehavá prosba: *Zostaň s nami lebo sa zvečerieva a deň sa už schýlil*, keďže on pozná Písma a odhalil im ich a chcú s najlepším exegetom ešte pobudnúť. Už aj oni sú zmenení.

Keby neprišla z ich strany táto iniciatíva, nastal by zlom v rozprávaní, Ježiša by nespoznali pri **slávení** v ich dome. Ich srdce vysloví prosbu k Ježišovi zostať vtedy, keď začína chýbať svetlo a postupne padá súmrak a tma. Niektoré prosby z Písma Cirkv prijala za svoje alebo vošli z liturgie do Písma (*kyrie eleeson*). Boli nájdené v tradícii pred spísaním evanjelia ako to bolo v prípade tejto prosby: *Zostaň s nami, lebo sa zvečerieva a deň sa už schýlil* vyjadruje na liturgickej rovine opustenosť človeka a veľkú obavu z ukončenia diela dňa (v Jer 6,4 je fráza vo výroku *Beda nám, veď skláňa sa deň a večerné tiene sa predlžujú!*). Človek požaduje prítomnosť Ježiša v súvisi s novou krízou. V modlitbe je však aj symbol štedrosti. Dvaja učenici, ktorí sa stali priateľmi tohoto cudzinca, premohli v sebe strach a znechutenosť a chcú zostať s pútnikom. Na začiatku to bol *jediný cudzinec v Jeruzaleme*, a teraz je to ten, ktorého pozývajú zostať s nimi. Nešlo teda iba o typickú orientálnu pohostinnosť.

V príbehu vystúpi do popredia téma, ktorá je Lukášovi veľmi drahá: v Ježišovi Boh navštívil svoj ľud s ktorým komunikuje a často stoluje. Lukáš viackrát rozpráva o pohostinnosti, ktorú prejavia hostitelia Ježišovi a Ježiš ju prijme: Šimon, Marta, Mária, Zachej a iní. Pri tomto stolovaní však Ježiš urobí štyri gestá, ktoré sa vyskytovali pri zázrakoch rozmnoženia chleba a pri eucharistickej reči, pri poslednej večeri. Ježiš keď bol s nimi vzal chlieb, dobrorečil, lámal a podával. Preto **rozlíšili** nakoniec pri týchto gestách čo Ježiš robí, samotného Ježiša. V tom sa im otvorili oči, ale on im zmizol. Nastal vrchol v príbehu, lebo nevedomosť sa zmenila na vedomosť (*anagnorisis*) a z horšej situácie sa prejde k lepšiemu (*peripetia*) a zrúcané spoločenstvo beznádejou sa opäť buduje. Výpoveď state je famózna - hovorí o sile Slova, ktoré sa stalo telom a ktoré dáva veci do pohybu a zjavuje seba samého, čo má dopad na duchovnú dynamiku učeníkov, ktorí spontánne rozprávajú, radi cudzinca pozývajú a nebojácne sa v nočnú hodinu vracajú do spoločenstva vo večeradla.

Bonus:

Logo ku nedeli Božieho slova: V evanjeliu dvaja učenici Krista cestou ešte nespoznali, no umelecká licencia autorky už prináša spoznanie Krista. Najmä žena už vie, kto to kráča popri nich. Logo znázorňuje vzkrieseného Krista kráčajúceho ako drží v ľavej ruke ZVITOK, symbol Svätého písma, ktoré našlo v jeho osobe svoje naplnenie. Tváre oboch pútnikov sú obrátené ku Kristovi. Kleopas drží v ruke palicu, znamenie púte. Mária, jeho žena, ukazuje jednou rukou nahor zatiaľ čo druhou akoby sa dotýkala Pána, potvrdzujúc, že splnil starodávne sľuby a je živým Slovom, ktoré musí byť hlásané svetu. I Kleopas voľnou rukou ukazuje cestu, na ktorú sa musia všetci učenici vydať, aby priniesli dobrú zvesť všetkým. Hviezda, symbol evanjelizácie a obraz „večného svetla“, vedie ich cestu a ukazuje im jej smer. Chodidlá všetkých troch sú zobrazené v pohybe. Totiž ohlasovanie zmŕtvychvstaleho Krista dokážu iba „dynamickí“ ľudia pripravení nachádzať vždy nové spôsoby, ako nechať prehovoriť Sväté písmo, ktoré sa stáva živým sprievodcom života Cirkvi a ľudu. Tým logo poukazuje na samotný zmysel Nedele Božieho slova.

